

Nr 127.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående tillfälligt höjning av postavgifterna; given Stockholms slott den 9 mars 1917.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härigenom föreslå riksdagen besluta,

att för inrikes brev, brevkort och korsband — med undantag av de i 11 § 1 mom. av förordningen den 17 juni 1916 angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter omförmälda utgivarkorsband — ävensom för inrikes postanvisning och postförskott skall, jämte i övrigt fastställda avgifter, utgå en särskild tilläggsavgift, utgörande

för lokalbrev	1 öre
» annat inrikes brev	2 »
» enkelt brevkort	1 »
» dubbelt brevkort	2 »
» korsband	1 »
» postanvisning eller postförskott	5 »

att, utan ändring av vad för närvarande gäller i fråga om ökning av viktportot för skrymmande paket, det inrikes portot för paket skall utgå enligt följande grunder, nämligen för paket, som väger

högst 1 kilogram, med	40 öre
mer än 1 men ej över 3 kilogram, med	65 »
» » 3 » » » 5 » , »	90 »
» » 5 kilogram, med 90 öre för de första 5 kilogrammen	

och därefter 40 öre för vart överskjutande kilogram eller del därav,

att dessa bestämmelser skola träda i kraft den 1 juli 1917, samt

att, med ändring av vad i den till innevarande års riksdag avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under år 1918 föreslagits i fråga om beräkning av postverkets inkomster, beräkna desamma till 38,150,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Oscar von Sydow.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
9 mars 1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anförde departementschefen, statsrådet von Sydow följande:

På framställning av chefen för finansdepartementet anmodade jag i skrivelse den 4 januari 1917 generalpoststyrelsen att inkomma med utredning om möjligheten att genom höjning av postavgifterna bereda statsverket ökad inkomst, och genom skrivelse den 3 februari 1917 erhöll styrelsen meddelande därom, att den vid ifrågavarande utredning borde utgå från den förutsättningen, att statsverket genom en dylik förhöjning måtte kunna tillföras en ökad inkomst av omkring 4 miljoner kronor för år.

I skrivelse den 20 februari 1917 har generalpoststyrelsen inkommit med utredning och yttrande rörande ifrågavarande spörsmål.

Styrelsen lämnar till en början redogörelse för nu gällande postavgifter och anför därvid följande:

»Postbefordringsavgiften för inrikes **brev** utgör, jämlikt nådiga kungörelserna den 5 juli 1884 och den 3 maj 1907:

<i>för lokalbrev:</i>	
om brevets vikt icke överstiger 20 gram	5 öre
» vikten överstiger 20 men icke 125 gram	10 »
» » » 125 » » 250 »	15 »
<i>för annat inrikes brev:</i>	
om brevets vikt icke överstiger 20 gram	10 öre
» vikten överstiger 20 men icke 125 gram	20 »
« » » 125 » » 250 »	30 »

Avgiften för inrikes **brevkort**, jämväl lokalbrevkort, utgör, jämlikt förstnämnda nådiga kungörelse, för enkelt kort 5 öre och för dubbelt kort 10 öre.

För inrikes **korsband** — undantagandes de i 11 § 1 mom. av nådiga förordningen den 17 juni 1916 angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter omförmälda utgivarkorsband, beträffande vilka befordringsavgiften beräknas på ett för detta slags försändelser speciellt sätt — äro postbefordringsavgifterna, jämlikt nådiga breven till generalpoststyrelsen den 2 maj 1879, den 18 december 1885, den 22 maj 1891 och den 30 juni 1899 samt 11 § 4 mom. i nyssnämnda nådiga förordning den 17 juni 1916 fastställda till följande belopp, nämligen

för vanligt tidningskorsband (innehållande inrikes tidningar):

1 öre för varje vikt av 50 gram eller del av 50 gram, dock att avgiften ej må understiga 2 öre, om försändelsen utgöres av lokalförsändelse, samt i annat fall 4 öre;

för annat inrikes korsband, antingen detsamma utgöres av trycksaker i allmänhet, affärshandlingar eller varuprov:

2 öre för varje vikt av 50 gram eller del av 50 gram, om försändelsen utgöres av lokalförsändelse, men eljest 4 öre; dock att minsta avgiften utgör för försändelse innehållande affärshandlingar, 5 öre i fråga om lokalförsändelse och i annat fall 10 öre, samt

för försändelse, som innehåller varuprov, 4 öre i fråga om lokalförsändelse och i annat fall 8 öre.

De inrikes **postanvisnings- och postförskottsavgifterna** äro bestämda genom nådiga breven den 17 juni 1904 och den 5 juni 1909 samt utgöra:

om postanvisnings- resp. postförskottsbeloppet uppgår till högst 5 kronor	10 öre
» beloppet överstiger 5 men ej 25 kronor	15 »
» » » 25 » » 50 »	25 »
» » » 50 » » 100 »	30 »
» » » 100 » » 250 »	35 »
» » » 250 » » 500 »	40 »
» » » 500 » » 750 »	50 »
» » » 750 » » 1,000 »	60 »

För inrikes **paket**, vare sig detsamma utgöres av lokalförsändelse eller det skall befordras till annan ort, utgör befordringsavgiften, jämlikt nådiga kungörelsen den 10 mars 1905:

om paketets vikt icke överstiger 1 kilogram	30 öre
» vikten överstiger 1 men icke 3 »	50 »
» » » 3 » » 5 »	75 »
» » » 5 kilogram, 75 öre för de första 5 kilogrammen och därefter 15 öre för vart överskjutande $\frac{1}{2}$ kilogram eller del därav.	

För försändelser till utlandet utgå postavgifterna i enlighet med vederbörande internationella avtal. De nu gällande avtalen hava fastställts vid världspostkongressen i Rom 1906. I utväxlingen med Norge och Danmark gälla emellertid beträffande flertalet försändelser särskilda, i förhållande till de internationella taxorna nedsatta avgifter; i vissa fall — så beträffande brev intill 250 gram ävensom brevkort — äro avgifterna i den skandinaviska utväxlingen icke högre än i den svenska inrikes posttjänsten.»

Generalpoststyrelsen meddelar därefter, hurusom i anledning av den inträdda världskrisen i ett flertal främmande länder — såväl krigförande som neutrala — betydande portoförhöjningar i den inrikes posttjänsten införts. Enligt vad genom meddelande från vederbörande främmande postförvaltningar eller eljest kommit till styrelsens kännedom, hade dylika portoförhöjningar vidtagits i Tyskland, Österrike, Ryssland, Storbritannien och Italien ävensom Schweiz och Holland, varjämte åtgärder för portoförhöjning inletts jämväl i Norge och Danmark. Då emellertid styrelsen icke haft tillfälle att hos vederbörande främmande postförvaltningar göra någon allmän förfrågan i detta ämne, vore det icke uteslutet, anför styrelsen, att portoförhöjningar företagits även i andra länder än de nu nämnda.

Beträffande portoförhöjningarna i utlandet, såvitt desamma vore för generalpoststyrelsen kända, har styrelsen meddelat följande översikt:

Tyskland.

	Postavgifterna.		Ökning.
	Företvarande.	Nuvarande.	
	pf.	pf.	pf.
Brev t. o. m. 20 gr.	10	15	5
» fr. o. m. 20 t. o. m. 250 gr.	20	25	5
Lokalbrev	5	7½	2½
Brevkort	5	7½	2½
Paket:			
1) högst 5 kg.:			
a) då befordringsvägen ej överstiger 75 km.	25	30	5
b) för längre befordringsväg	50	60	10
2) över 5 t. o. m. 50 kg.: (förhöjning enligt särskild skala).			
Assurerade brev:			
a) då befordringen ej överstiger 75 km.	20	25	5
b) för längre befordringsväg	40	50	10
Inkasseringsbrev	30	35	5

Österrike.

	Postavgifterna.		Ökning.
	Förutvarande.	Nuvarande.	
Brev:	heller	heller	heller
t. o. m. 20 gr.	10	15	5
över 20 gr.	20	—	5 för varje vikt av 20 gr.
Brevkort	5	8	3

Beträffande affärshandlingar, trycksaker och varuprov har en fullständig omläggning av taxorna skett, innefattande högst betydande förhöjningar, i vissa fall intill dubbla beloppet av de förut utgående avgifterna. Även i fråga om paket torde förhöjningar hava vidtagits.

Ryssland.

	Postavgifterna.		Ökning.
	Förutvarande.	Nuvarande.	
Brev:	kop.	kop.	kop.
lokala: för varje vikt av 1 loth	3	5	2
övriga: " " " " 15 gr.	7	10	3
Rekommendationsavgiften	7	10	3
Affärshandlingar (minimiavgiften)	7	10	3
" lokala (minimiavgiften)	3	5	2

Dessutom hava vissa andra smärre postavgifter förhöjts.

Storbritannien.

Brevportot, som tidigare utgjort 1 penny för högst 4 ounce och därefter $\frac{1}{2}$ penny för varje ytterligare 2 ounce, har numera förhöjts till 1 penny för högst 1 ounce, 2 pence för 1—2 ounce och därefter $\frac{1}{2}$ penny för ytterligare 2 ounce.

Paketavgifterna hava förhöjts med 1 penny för varje viktsats. Därjämte hava avgifterna för korsband och postanvisningar blivit höjda.

Italien.

	Postavgifterna.		Ökning.
	Förutvarande.	Nuvarande.	
	c.i.	c.i.	c.i.
Brev: för varje vikt av 15 gr.....	15	20	5
Paket:			
för en vikt av 1— 3 kg.	60	70	10
» » » » 3— 5 »	100	120	20
» » » » 5—10 »	140	180	40

Assuransavgiften för paket har höjts från 10 till 15 centesimi per 300 lire.

Schweiz.

	Postavgifterna.		Ökning.
	Förutvarande.	Nuvarande.	
	cts.	cts.	cts.
Paket:			
för en vikt intill $\frac{1}{2}$ kg.	15	20	5
» « » från $\frac{1}{2}$ intill $2\frac{1}{2}$ kg.	25	30	5
» » » » $2\frac{1}{2}$ » 5 »	40	50	10
» » » » 5 » 10 »	70	80	10
» » » » 10 » 15 »	100	120	20
Korsband: för varje vikt av 50 gr.....	2	3	1
Postanvisningar:			
för belopp av högst 20 fr.....	15	20	5
» » » 20— 50 »	20	25	5
» » » 50—100 »	20	30	10
» varje ytterligare belopp av 100 fr.	10	10	—

Jämväl avgifterna för postförskott hava förhöjts.

Holland.

	Postavgifterna.		Ökning.
	Företvarande.	Nuvarande.	
	cents.	cents.	cents.
Brev:			
intill 20 gr.	5	5	—
över 20 intill 100 gr.	10	10	—
» 100 » 200 »	15	20	5
» 200 » 300 »	20	25	5
» 300 » 400 »	20	30	10
» 400 » 500 »	20	35	15
Avgifterna för tyngre brev hava höjts från 5 cents för 500 gr. eller del därav till 5 cents för 100 gr. eller del därav.			
Lokalbrev:			
intill 20 gr.	3	3	—
över 20 intill 100 gr.	5	6	1
» 100 » 200 »	5	9	4
För lokalbrev av högre vikt har avgiften i viss mån förhöjts.			
Brevkort	2 $\frac{1}{2}$	3	$\frac{1}{2}$
lokala	1 $\frac{1}{2}$	2	$\frac{1}{2}$

Dessutom hava avgifterna för tyngre trycksaker i väsentlig mån förhöjts.

De portoförhöjningar, som för det närvarande förberedas i *Norge*, avsåge, enligt vad generalpoststyrelsen under hand inhämtat, dels slopande av det lägre portot för lokalförsändelser, för vilka alltså skulle gälla vanligt inrikes porto, dels upphävande av den portofrihet, som i *Norge* hittills förefunnits för till tidningsutgivare adresserade brev och postanvisningar, innefattande rekvisition å eller likvid för tidningar, dels ock slutligen en allmän förhöjning av portot för paket.

De förändringar, som kunde komma att vidtagas i *Danmark*, torde huvudsakligen avse en mera partiell revision av gällande taxor för vissa slag av försändelser.

Efter redogörelsen för förhållandena i utlandet anför styrelsen:

»Vad beträffar den uppkomna frågan om vidtagande av förhöjning av postavgifterna jämväl i vårt land, vill generalpoststyrelsen till en början framhålla, att, därest normala förhållanden varit rådande, någon höjning av postavgifterna i syfte att därigenom bereda staten ökad inkomst, enligt styrelsens mening, icke bort ifrågakomma. Styrelsen

anser nämligen, att där staten övertagit handhavandet av de allmänna samfärdsmedlen, det även bör vara statens skyldighet att för allmänheten i all möjlig mån underlätta användandet av dessa inrättningar. I enlighet härmed böra de avgifter, som skola av allmänheten erläggas för begagnandet av de av staten underhållna kommunikationsmedlen, så avvägas, att staten på sin ifrågavarande verksamhet icke erhåller större vinst än som kan anses skälig.

Enligt nu angivna grundsatser har också statens affärsdrivande verksamhet, vad postverket angår, hittills varit ordnad; i syfte att för den korresponderande allmänheten underlätta utbytet av meddelanden och andra av postverket förmedlade försändelser, hava nämligen postavgifterna städse hållits så låga, som med ett skäligt driftresultat för postverket ansetts förenligt. Enahanda principer torde hava följts jämväl beträffande de övriga kommunikationsverken.

Visserligen är det sant, att kommunikationsverken under kriget haft att uppvisa avsevärt större överskott än vad förut varit fallet, men detta har ju sin grund uti den abnorma stegring av trafiken — särskilt i förbindelse med utlandet — som frambragts genom kriget, och utgör därför icke något uttryck för verkens normala driftresultat. Vad särskilt beträffar postverket och den ökning uti detta verks normala överskott, som visat sig under åren 1915 och 1916 samt beräknats jämväl för nästkommande år, beror denna ökning huvudsakligen på den speciella paketutväxling med utlandet, som under kriget uppehållits, samt på de tillfälliga inkomster, som uppstått på grund av postverkets behandling av transitpost, och är följaktligen av rent tillfällig natur. Vad angår förmedlingen av transiterande poster eller just den trafik, som mest bidragit till ökningen av postverkets inkomster under kriget, har denna befordran numera från och med ingången av februari månad 1917 måst inställas. Därest sagda befordran icke skulle komma att återupptagas, något varom det för närvarande icke är möjligt att uttala sig, torde man nödgas räkna med en betydlig reducering av det för år 1918 beräknade överskottet.»

I detta sammanhang meddelar styrelsen en jämförelse mellan driftresultatet vid de tvenne med varandra närbesläktade kommunikationsverken, postverket och telegrafverket, och konstaterar därvid, att under det postverkets överskott för år 1915 utgjort 5,041,782 kronor, telegrafverkets överskott för samma år uppgått till 10,708,045 kronor. Att postverkets överskott, beräknat i procent av det disponerade kapitalet, syntes högt — för år 1915 38.9 % och för år 1916 45.84 %, under det att motsvarande siffra för telegrafverket för år 1915 utgjorde endast 11.67 % — betydde ingalunda, framhåller styrelsen, att postverkets driftresultat skulle hava varit särskilt fördelaktigt, utan hade sin naturliga förklaring däruti,

att det uti postverket nedlagda kapitalet — huvudsakligen bestående av en del posthusbyggnader — utgjorde allenast en ringa bråkdel i jämförelse med det betydande kapital, som funnes nedlagt i telegrafverkets omfattande anläggningar och ledningar av skilda slag. Beräknade man emellertid beträffande bägge verken för det år, jämförelsen omfattade, eller år 1915, samma ränta å det disponerade kapitalet, exempelvis 5 %, och droge det härigenom uppkommande räntebeloppet från totala överskottet, befundes det, att telegrafverkets överskott — trots det stora ränteavdraget för detta verk — fortfarande varit större än postverkets eller 6,120,381 kronor mot 4,393,973 kronor vid postverket.

Därefter fortsätter styrelsen:

»Ehuru generalpoststyrelsen, av förut anförda principiella skäl, icke skulle anse sig kunna förorda någon förhöjning av postavgifterna, därest det gällt normala förhållanden, så inser styrelsen å andra sidan tillfullo, hurusom de extra ordinära förhållanden, som för närvarande råda, även kunna betinga vidtagandet av extra ordinära åtgärder — jämväl på postbevillingens område. Klart är nämligen att, då det gäller att anskaffa medel för täckande av de ofantliga utgifter, som staten nu under kriget måste vidkännas för mildrande av kristidens verkningar eller för tillgodoseende i övrigt av allmänt väl, statsmakterna måste finna sig nödsakade att, jämte hittills brukliga former, tillgripa jämväl andra utvägar för medlens anskaffande. Under sådana förhållanden synes jämväl en tillfällig höjning av postavgifterna fullt försvarlig, under förutsättning att densamma avväges på sådant sätt, att den icke behöver bliva särskilt kännbar för den korresponderande allmänheten. Såsom framgår av den meddelade översikten över förhållandena i utlandet, har ju ock i ett stort antal främmande länder förhöjning av postavgifterna nu under kriget ägt rum.

Bland anspråk, som under nu rådande dyrtid ställas på staten, är även kravet på krigstidshjälp åt statstjänstemännen. Behovet av dylik hjälp är så uppenbart, att detsamma icke torde behöva särskilt framhållas. För sin del anser generalpoststyrelsen det ofrånkomligen nödvändigt, att kraftiga åtgärder från statsmakternas sida nu vidtagas för att statstjänstemännen, och särskilt de av dem, vilkas avlöning står närmast existensminimum, må beredas en verklig hjälp och lindring uti deras genom dyrtiden iråkade betryckta läge; och det synes också fullt naturligt och riktigt, att denna särskilda hjälp åt tjänstemännen, i den mån så lämpligen kan ske, anskaffas från statens egen affärsdrivande verksamhet.

Särskilt för att statstjänstemännen må kunna beredas hjälp i den omfattning, som verkligen är av nöden, anser sig generalpoststyrelsen därför kunna tillstyrka en tillfällig höjning av postavgifterna; och sty-

relsen är för sin del övertygad om, att den korresponderande allmänheten, då det gäller ett sådant syfte som det nu nämnda, även kommer att villigt finna sig i en tillfällig höjning av postportot.»

Styrelsen övergår därefter till att yttra sig rörande de olika slagen av försändelser och upptager därvid först till behandling frågan om *paketen*, vilka försändelser, enligt styrelsens mening, intoge en särskild ställning i nu förevarande avseende.

Beträffande detta slag av försändelser anför styrelsen huvudsakligen följande.

I likhet med andra transportinrättningar hade postverket på grund av kriget helt naturligt måst vidkännas en betydande stegring i sina driftkostnader. I första hand hade denna ökning varit beroende på den extra befordringen av transitposter och krigsfångepaket, men ökade driftkostnader hade uppstått jämväl å den inhemska trafiken. Beträffande denna sistnämnda trafik, varom i detta sammanhang närmast vore fråga, hade ökningen hittills huvudsakligen gjort sig gällande beträffande landsvägspostföring samt andra liknande transporter, men enbart på detta område uppgått till över 15 %. Därjämte hade postverket att inom den närmare framtiden emotse ytterligare ökning i driftkostnaderna av vida större omfattning än dem som hittills förekommit.

De försändelser, som särskilt givit anledning till och drabbats av de ökade transportkostnaderna, vore paketen, detta helt naturligt med hänsyn därtill att det här gällde befordran av verkligt gods. I betraktande dels därav att en stor del — för att icke säga större delen — av de inträdda kostnadsökningarna sålunda fölle å paketen och dels därav att det nuvarande paketportot vore så lågt, att detsamma redan med normala driftkostnader icke ansåges bereda postverket full ersättning för dess omkostnader, syntes det uppenbart, att detta porto nu, efter de genom kriget inträdda prisstegringarna, måste anses otillräckligt.

Även bortsett från de ovan anförda allmänna synpunkterna om behovet av ökad inkomst för staten, bl. a. för beredande av krigstidshjälp åt statstjänarna, ansåge därför styrelsen, vad paketen beträffade, en höjning av portot fullt motiverad redan med hänsyn till den inträdda ökningen uti omkostnaderna för sagda slags försändelser.

Höjning av paketportot hade ju ock flerstädes i utlandet ägt rum. Vad särskilt anginge Norge, vilket land hade samma inrikes paketporto som Sverige samt i fråga om befordrings- och geografiska förhållanden i mycket kunde förliknas vid vårt eget land, hade där beräknats, att det nuvarande paketportot icke tillnärmelsevis försloge till täckande av postverkets sammanlagda omkostnader för paketen, varför ock en höjning av portot befunnits oundgängligen nödvändig. I fråga om storleken av den förhöjning av paketportot, som sålunda skulle komma att införas i Norge, kunde denna, enligt vad styrelsen under hand förnummit, beräknas komma att utgöra 10 öre för paket intill 1 kg., 15 öre för paket mellan 1 och 5 kg. samt beträffande tyngre paket 10 öre för varje överskjutande kilogram.

Vad Sverige beträffade, framhåller styrelsen vidare, vore att märka, att befordran av paketgods ägde rum med såväl järnväg som post. Avgifterna för

paketgoods, som befordrades med statens järnvägar, hade helt nyligen blivit förhöjda med 20 %, och liknande förhöjningar torde komma till stånd jämväl vid de enskilda järnvägarna. Jämväl ur denna synpunkt syntes därför en förhöjning av postverkets paketporto påkallad. Därest nämligen höjning av portot för postpaket icke vidtoges, kunde det förutses, att efter hand en massa gods av sådant slag, som förut befordrats och lämpligast allt fortfarande borde befordras järnvägsledes, komme att överföras till postverket, vilket icke torde kunna undgå att verka hindrande på befordringen och behandlingen av de egentliga postförsändelserna, d. v. s. brevpösten. Styrelsen ansåge det därför vara en nödvändig konsekvens av den förhöjning av godstaxorna, som skett vid statens järnvägar, att även postverkets paketporto i motsvarande mån förhöjdes.

På grund härav föresloge styrelsen, att avgifterna för inrikes paket måtte höjas med 10 öre för varje paket av högst 1 kilograms vikt och 15 öre för varje paket i vikt överstigande 1 men icke 5 kg. samt att i fråga om tyngre paket det belopp av 15 öre, som för närvarande skulle — utöver det för en vikt av 5 kg. utgående belopp — erläggas för varje överskjutande halvt kilogram eller del därav, lämpligen höjdes till 40 öre för varje överskjutande *helt* kilogram eller del därav.

Denna förhöjning komme att i stort sett motsvara den vid statens järnvägar vidtagna procentuella förhöjningen. Genom att förhöjningen bestämdes på det av styrelsen föreslagna sättet, skulle också vinnas, att paketportona i Sverige och Norge komme att fortfarande bliva lika stora, vilket ur postal synpunkt vore önskvärt.

Innebörden av den föreslagna förhöjningen framginge närmare av följande sammanställning:

Vikt	Nuvarande porto öre	Blivande porto öre	Höjningen öre
Intill 1 kg.	30	40	10
1—3 »	50	65	15
3—5 »	75	90	15
över 5 »	75 öre för de första 5 kg. med tillägg av 15 öre för varje överskjutande 1/2 kg. eller del därav.	90 öre för de första 5 kg. med tillägg av 40 öre för varje överskjutande kg. eller del därav.	15 öre för de första 5 kg. med tillägg av 10 öre för varje överskjutande kg. eller del därav.

Enligt en inom styrelsen verkställd approximativ statistisk beräkning, skulle en höjning, på sätt nu sagts, av befordringsavgifterna för inrikes paket medföra en ökad portoinkomst av 748,527 kronor för år.

Beträffande frågan om en förhöjning av det egentliga *brev*-portot anför styrelsen i huvudsak följande.

I fråga om brevpösten kunde de i det föregående för en förhöjning av paketportot anförda särskilda skäl — ökning av driftkostnaderna samt höjning av

statens järnvägars pakettaxa — icke åberopas. Visserligen vore det sant, att även beträffande brevposten ökade transportkostnader gjort sig gällande, men dessa kostnader hade, åtminstone ditintills, icke ernått den omfattning, att de i och för sig kunde motivera en ökning av brevpportot.

Frågan om höjning av brevpportot borde därför bedömas ur ovan anförda allmänna synpunkter rörande behovet för staten under nu rådande kristid av ökade inkomster för mildrande av kristidens verkningar samt nödvändigheten för statsmakterna att för anskaffande av dessa medel tillgripa nya utvägar. Av det föregående framginge, att ett ökat årligt inkomstbelopp för staten av omkring 4 miljoner kronor befunnits nödvändigt och ansetts böra om möjligt anskaffas genom tillfällig höjning av postavgifterna, och för att detta mål skulle kunna vinnas, vore det erforderligt att, förutom paketportot, varom i det föregående talats, även portot för den stora huvudmassan av postförsändelser, nämligen breven, i någon mån förhöjdes.

A andra sidan vore emellertid den höjning, som för det ifrågavarande beloppets anskaffande behöfve ske beträffande brevpportot, så obetydlig, att densamma icke kunde sägas komma att bli kännbar för den korresponderande allmänheten. Gjorda undersökningar hade nämligen givit vid handen, att för ifrågavarande ändamål erfordrades allenast en höjning av 1 öre för lokalbrev samt 2 öre för vanligt inrikes brev.

Vad anginge det stora flertalet korrespondenter — sådana med endast ringa korrespondens — vore det ganska uppenbart, att för dessa en dylik obetydlig ökning av brevpportot icke komme att spela någon som helst roll i ekonomiskt avseende. Icke heller beträffande affärsvärlden och industrien, vilka samhällsgrupper hade den ojämförligt största korrespondensen, borde den ifrågasatta förhöjningen under nu rådande konjunkturförhållanden och med det nu fallande penningvärdet behöva anses i någon mån kännbar. Under en lång följd av år hade det för övrigt visat sig, att den korresponderande allmänheten — jämväl affärsmän och andra korrespondenter med omfattande brevväxling — i stor utsträckning försett sina postförsändelser med s. k. välgörenhetsmärken — utgivna av svenska nationalföreningen mot tuberkulos — vilka märken betingade ett pris av 2 öre per styck eller just ett belopp, motsvarande den nu ifrågasatta tillfälliga höjningen. Med denna erfarenhet om allmänhetens villighet att medverka till främjande av allmännyttiga syften för ögonen, vore styrelsen övertygad om att, då det ju här på visst sätt kunde sägas gälla ett liknande syftemål, allmänheten komme att visa sig förstående gent emot en tillfällig höjning av brevpportot, vilken därjämte vore så obetydlig, att densamma icke borde kunna vålla några olägenheter för korrespondenterna.

För att anordningen måtte bli så enkel som möjligt, föresloge styrelsen, att tilläggsavgiften måtte utgå med samma belopp, 1 öre för lokalbrev och 2 öre för annat inrikes brev, oberoende av brevets vikt.

Såsom en följd av förhöjningen av brevpportot, borde jämväl avgiften för *brevkort* förhöjas i motsvarande mån eller alltså med 1 öre för enkelt och 2 öre för dubbelt brev kort.

Enligt de inom generalpoststyrelsen gjorda statistiska beräkningarna skulle en höjning av brevpportot med 1 öre för lokalbrev och 2 öre för annat inrikes brev medföra en ökad inkomst av 2,495,268 kronor för år samt en höjning av avgiften för brev kort med 1 öre för enkelt och 2 öre för dubbelt kort medföra en årlig ökning av 342,560 kronor.

Därest höjning av brevportot vidtoges, syntes det styrelsen följdriktigt, att en lämplig mindre tilläggsavgift jämväl upptoges för inrikes *korsband* — såväl trycksaker i allmänhet, affärshandlingar och varuprov som vanliga tidningskorsband — med undantag allenast av de i 11 § 1 mom. av nådiga förordningen den 17 juni 1916 angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter oförmälda utgivarkorsband. Ifrågavarande tilläggsavgift syntes lämpligen böra bestämmas till 1 öre för varje försändelse, oberoende av försändelsens vikt. Upptagandet av en dylik tilläggsavgift beträffande korsband hade beräknats medföra en årlig ökad inkomst av 336,132 kronor.

Då den tillfälliga portoförhöjningen, framhåller styrelsen vidare, lämpligen syntes böra omfatta *samtliga* slag av postförsändelser — till följd härav kunde ju förhöjningen å de olika slagen av försändelser sättas så mycket lägre och hela anordningen därigenom bliva så mycket mindre kännbar — borde jämväl *postanvisnings- och postförskottsavgifterna* förhöjas med lämpligt belopp. Tilläggsavgiften syntes styrelsen i detta fall lämpligen böra bestämmas till 5 öre för varje postanvisning eller postförskott, oberoende av postanvisnings- eller postförskottbeloppets storlek. Den i detta fall högre tilläggsavgiften betingades helt naturligt av det ökade arbete, som vore förenat med behandlingen av nu ifrågavarande slags försändelser, jämfört med behandlingen av vanliga brev eller korsband.

Genom upptagandet av en tilläggsavgift av 5 öre för varje inrikes postanvisning eller postförskott skulle, enligt gjorda beräkningar, uppstå en ökad inkomst av 512,270 kronor för år.

Såsom sammanfattning av det anförda meddelades av styrelsen följande tabell rörande de föreslagna förhöjningarna samt de ökade inkomster, som genom desamma beräknats uppstå:

Slag av försändelser.	Portoförhöjningen.	Ökad inkomst pr år.
	Öre.	Kronor.
<i>Brev</i>		
lokalbrev	1	} 2,495,268
annat inrikes brev	2	
<i>Brevkort</i>		
enkelt	1	} 342,560
dubbelt	2	
<i>Korsband</i>	1	336,132
<i>Postanvisningar och postförskott</i>	5	512,270
<i>Paket</i> intill 1 kg.	10	} 748,527
" 1—3 "	15	
" 3—5 "	15	
för varje ytterligare kg.	10	
		4,434,757

Enär emellertid vid den inom styrelsen verkställda statistiska utredningen rörande den ekonomiska innebörden av portoförhöjningen icke varit möjligt att skilja mellan tjänsteförsändelser och andra försändelser, borde, framhåller styrelsen, då det såsom här gällde att utrona den ökade inkomst för *statsverket*, som genom portoförhöjningen skulle uppkomma, den sammanlagda summan, 4,434,757 kronor, minskas med belöpande portoförhöjning för sådana försändelser, för vilka befordringsavgifterna erlades av statsverket. Efter frändrag av det belopp, som, såvitt kunde bedömas, komme att belöpa på sistnämnda slag av försändelser, kunde inkomstbeloppet beräknas komma att belöpa sig till omkring 4 miljoner kronor eller något därutöver.

De ifrågasatta förhöjningarna avsåge givetvis allenast portopliktiga och till inrikes ort adresserade försändelser. På grund av vad som förekommit vid de förhandlingar, som nyligen ägt rum emellan svenske generalpostdirektören samt cheferna för de danska och norska postverken, kunde emellertid antagas, att motsvarande förhöjningar komme att tillämpas jämväl i förbindelserna med Danmark och Norge.

Styrelsen förklarar sig hava utgått från den förutsättningen, att de portoförhöjningar, som i det föregående föreslagits, skola vara av helt och hållet tillfällig natur. Med hänsyn därtill att, såsom förut nämnts, det nuvarande paketportot näppeligen bereder postverket tillräcklig ersättning för det arbete och de omkostnader, som äro förenade med verkets paketrörelse, har styrelsen likväl tänkt sig, att de nu ifrågasatta höjda paketavgifterna borde — liksom torde bliva fallet beträffande de förhöjda pakettaxorna vid statens järnvägar — beräknas komma att utgå tills vidare.

Slutligen har styrelsen meddelat, att från postverkets sida hinder icke möter emot att de föreslagna förhöjningarna av postavgifterna börja tillämpas redan från lämplig tidpunkt under innevarande år, exempelvis från och med juli månads början.

Från generalpoststyrelsens beslut hava två av styrelsens ledamöter, nämligen byråcheferna Askberg och Kihlmark, varit skiljaktiga samt förenat sig om följande yttrande:

»Enär med postverkets uppgift måste anses förbunden skyldigheten att för allmänheten i möjligaste mån underlätta utbytet av meddelanden och andra försändelser, har hittills följts den principen, att postavgifterna borde hållas så låga, som med postverkets ekonomi vore förenligt. I anslutning härtill har utvecklingen också gått i riktning av postavgifternas sänkning.

Postverkets överskott, som i riksstaten för år 1916 upptagits till 4,165,000 kronor, har i verkligheten uppgått till 6,647,400 kronor. Sistnämnda belopp utgör 45,84 % å det av postverket disponerade kapi-

tal. För innevarande år har överskottet beräknats till 4,700,000 kronor och för år 1918 till 7,700,000 kronor. Rörande postverkets inkomster av inrikes och utrikes rörelsen samt driftkostnader hänvisa vi till det av generalpoststyrelsen senast avgivna förslag till inkomstberäkning och driftkostnadsstat. Postverkets inkomster synas oss tills vidare fullt tillräckliga att icke blott täcka förekommande ökning av driftkostnaderna, utan även bereda postpersonalen skäligt dyrtidstillägg. Vid sådant förhållande och enär en höjning av postavgifterna skulle innebära en indirekt beskattning av handel och industri, vilken beskattning med all säkerhet komme att medföra ytterligare prisförhöjningar å såväl livsmedel som andra för den stora allmänheten behövliga varor, anse vi, att för närvarande någon förhöjning av postavgifterna icke lämpligen bör ifrågakomma.

I vilken mån de portoförhöjningar, som med anledning av världskriget verkstälts eller till äventyrs må kunna tillämnas inom vissa främmande postverk, äro behövliga för vederbörande postverks ekonomi, är icke möjligt att här bedöma. Så mycket torde emellertid böra nämnas, att vad angår norska och danska postverken, norska postverkets överskott för år 1915 — det senaste år, för vilket uppgifter finnas hos generalpoststyrelsen tillgängliga — uppgick till allenast 248,331 kronor 26 öre, samt danska postverkets ekonomiska resultat för senaste danska finansåret utvisade en brist av icke mindre än 1,282,969 kronor 44 öre.

Med den ståndpunkt, vi intaga i själva huvudfrågan, hava vi ansett oss sakna anledning att närmare utveckla vår avvikande mening i vissa av de detaljspörsmål, som behandlas i generalpoststyrelsens skrivelse.»

Departements-
chefen.

Min förut omförmälda anmodan till generalpoststyrelsen att inkomma med utredning om möjligheten att genom höjning av postavgifterna bereda statsverket en ökad inkomst av omkring 4 miljoner kronor för år har, efter framställning av chefen för finansdepartementet, skett i syfte att därigenom måtte kunna åvägabringas en del av de medel, som erfordras för täckande av ökade utgifter för krigstidshjälp åt stats-tjänstemännen.

Såsom framgår av vad chefen för finansdepartementet tidigare denna dag vid behandling av frågan om avlåtande till riksdagen av propositioner med förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften samt angående beräkningen av vissa statsverkets inkomster för år 1918 (nr 95 A och 95 B) anført, har det nämligen — med hänsyn väsentligen till de stora utgifter för krigstidshjälp o. d., som visat sig

vara oundgängliga — befunnits nödigt, att en höjning i viss mån äger rum jämväl av kommunikationsverkens avgifter.

På sätt av det föregående framgår, hava beträffande frågan om höjning av postavgifterna såväl generalpoststyrelsen som reservanterna inom styrelsen i princip hävdad den uppfattningen, att, när det måste anses vara postverkets skyldighet att för allmänheten i all möjlig mån underlätta postutväxlingen, postverkets avgifter böra hållas så låga som med ett skäligt driftresultat för postverket kan anses förenligt. Generalpoststyrelsen, som med denna utgångspunkt förklarat sig icke kunna tillstyrka någon allmän förhöjning av postavgifterna, därest det gällt normala förhållanden, har emellertid å andra sidan ansett, att under nu rådande exceptionella förhållanden, då statsmakterna helt naturligt måste tillgripa flera utvägar än eljest för anskaffande av medel till täckande av de ökade statsutgifterna, jämväl en tillfällig höjning av postavgifterna kan anses fullt försvarlig, under förutsättning att densamma avväges så, att den icke behöver bliva allt för kännbar för den korresponderande allmänheten. Ett särskilt vägande skäl för styrelsen, då den sålunda funnit sig kunna tillstyrka en tillfällig höjning i postverkets avgifter, har varit angelägenheten att underlätta vidtagandet av sådana åtgärder, att statstjänstemännen, särskilt de av dem, vilkas avlöning står närmast existensminimum, må kunna under nu rådande kristid beredas hjälp i den omfattning, som verkligen är av nöden.

I likhet med generalpoststyrelsen anser jag, att någon allmän förhöjning av postavgifterna icke bort ifrågakomma, därest normala förhållanden varit rådande. Då emellertid för bestridande av kostnaderna för krigstidshjälp åt statstjänarna i den omfattning, som befunnits av omständigheterna påkallad, det visat sig nödvändigt att, jämte nya och ökade skatter samt andra liknande avgifter, anskaffa ökade inkomster jämväl från statens affärsdrivande verksamhet, torde, särskilt i betraktande av det behov, som det här gäller att tillgodose, en tillfällig höjning av postverkets avgifter kunna anses befogad. Att märka är, att förhöjningen icke endast gäller postverket, utan att även de övriga kommunikationsverkens avgifter av samma anledning skulle behöva förhöjas.

I detta sammanhang ber jag att beträffande statens järnvägar få framhålla, att även med den höjning av avgifterna, som redan beslutats och tilläventyrs ytterligare kan prövas nödvändig, statens järnvägars avkastning fortfarande icke komme att bereda statsverket skälig ränta på det i dessa järnvägar nedlagda kapitalet. Då staten sålunda i denna gren av sin affärsdrivande verksamhet nöjer sig med lägre

avgifter än som egentligen vore förenligt med ett tillfredsställande driftresultat, torde icke något vara att erinra mot att staten — då det såsom här gäller att tillgodose ett mera tillfälligt behov — i en annan gren av sin affärsdrivande verksamhet, nämligen poströrelsen, söker i någon mån kompensera detta förhållande genom en tillfällig höjning av avgifterna. En dylik fördelning av avgiftsförhöjningen är uppenbarligen även ur allmänhetens synpunkt fördelaktig. Klart är nämligen, att, därest avgifterna vid statens järnvägar skulle sättas så höga som behövdes för erhållande av ett ur affärssynpunkt tillfredsställande driftresultat eller om de för krigstidshjälpen nödiga medlen från statens affärsdrivande verksamhet skulle i sin helhet tagas från statens järnvägar, detta icke skulle undgå att medföra just de olägenheter, som reservanterna inom generalpoststyrelsen ansett sig böra befara av den föreslagna förhöjningen av postavgifterna, nämligen prisfördyringar å såväl livsmedel som andra för den stora allmänheten behöfliga varor. Genom att däremot, på sätt föreslagits, lägga en del av den erforderliga förhöjningen å postverket, undviker man i möjligaste mån just de av reservanterna befarade olägenheterna för allmänheten, då ju postavgifternas storlek icke ens i sådan grad som järnvägstaxorna kan öva inflytande på prisförhållandena.

Jag övergår nu till generalpoststyrelsens förslag till portoförhöjning beträffande de olika slagen av försändelser.

Vad först beträffar paketen har styrelsen framhållit, hurusom den under kriget för postverket inträdda ökningen i driftkostnaderna, vilken enbart beträffande landsvägspostföringen uppgått till över 15 % och beräknas komma att än ytterligare stegras, gjort sig särskilt gällande ifråga om detta slag av försändelser. Med hänsyn härtill och då det nuvarande paketportot vore så lågt, att detsamma även med normala driftkostnader ansåges icke bereda postverket full ersättning för dess omkostnader — liknande erfarenhet har gjorts i Norge, där paketportot är av samma storlek som i Sverige — har styrelsen ansett en förhöjning av paketportot redan av denna anledning påkallad. Under erinran om att pakettaxorna vid statens järnvägar nyligen höjts med 20 %, har styrelsen vidare uttalat, att en motsvarande förhöjning av postverkets pakettaxa syntes nödvändig jämväl till förebyggande därutav, att sådant gods, som förut befordrats och lämpligast allt fortfarande borde befordras järnvägsledes, till följd av den förhöjda järnvägstaxan komme att överflyttas å postverket, vilket, enligt styrelsens mening, icke skulle kunna undgå att verka hämmande på behandlingen och befordringen av den egentliga brevposten.

De skäl, som av generalpoststyrelsen anförts för höjningen av paketportot, synas mig särdeles bindande. Den av styrelsen föreslagna förhöjningen av portot — för paket om högst 1 kilogram 10 öre, för paket om mera än 1 och högst 5 kilogram 15 öre samt för tyngre paket 10 öre för varje överskjutande kilogram eller del därav — motsvarar i stort sett förhöjningen av pakettaxan vid statens järnvägar, vadan alltså den hittills varande proportionen mellan de bägge verkens taxor fortfarande skulle komma att bibehållas. Därjämte överensstämmer det föreslagna portot med det förhöjda paketporto, som, enligt vad styrelsen förnummit, torde komma att antagas i Norge. Mot styrelsens förslag i fråga om beloppet av förhöjningen har jag därför icke heller något att erinra. För skrymmande paket skulle givetvis, i likhet med vad för närvarande är fallet, paketportot ökas med 50 procent.

Vad därefter beträffar höjningen av själva brevportot, vilken fråga obestriddigen torde vara den i detta sammanhang viktigaste, har generalpoststyrelsen meddelat, att den höjning, som för det ifrågavarande beloppets anskaffande erfordras beträffande detta porto, är så ringa som 1 öre för lokalbrev samt 2 öre för annat inrikes brev. Såsom av styrelsen anmärkts, torde för det stora flertalet korrespondenter, d. v. s. sådana med endast ringa korrespondens, en dylik obetydlig höjning av brevportot icke äga någon ekonomisk betydelse. Jag delar också styrelsens uppfattning därom, att icke heller beträffande affärsvärlden och industrien den föreslagna höjningen av brevportot under nu rådande konjunkturer och med det nu gällande låga penningvärdet behöver bliva kännbar.

Att låta tilläggsavgiften för brev utgå med samma belopp — 1 respektive 2 öre för försändelse — oberoende av försändelsens vikt, synes mig enkelt och praktiskt samt till fördel för både korrespondenterna och posttjänsten.

Såsom följd av förhöjningen av brevportot bör, såsom av styrelsen föreslagits, även avgiften för brevkort höjas i motsvarande mån eller med 1 öre för enkelt och med 2 öre för dubbelt brevkort.

Mot den av styrelsen med visst angivet undantag föreslagna tilläggsavgiften för korsband, har jag icke något att erinra. Den för postanvisning och postförskott föreslagna tilläggsavgiften — 5 öre för varje postanvisning eller postförskott, oberoende av beloppets storlek — synes likaledes lämpligt avvägd med hänsyn till behandlingen av dessa försändelser i jämförelse med behandlingen av brev- och korsbandsposten.

Genom antagandet av de sålunda föreslagna portoförhöjningarna skulle, enligt inom generalpoststyrelsen verkställda beräkningar, post-

verket beredas en ökad inkomst av i runt tal 4,435,000 kronor för år. Efter avdrag av det belopp, som, såvitt kunnat av styrelsen bedömas, komme att belöpa på sådana försändelser, för vilka befodringsavgiften erlägges av statsverket, skulle inkomstbeloppet kunna beräknas uppgå till omkring 4 miljoner kronor eller möjligen något däröver.

Då den föreslagna portoförhöjningen framtvingats av nu rådande extra ordinära förhållanden, är det självfallet, att densamma bör upphöra, så snart normala förhållanden åter inträtt; och torde det ankomma på Kungl. Maj:t att föreslå indragning av förhöjningen. Beträffande de förhöjda paketavgifterna är det däremot, på sätt generalpoststyrelsen anfört, ovisst, om de icke måste bibehållas tills vidare.

Den ifrågasatta förhöjningen av postavgifterna synes lämpligen böra bestämmas att träda i kraft från och med den 1 juli 1917.

På grund av vad jag sålunda anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta,

att för inrikes brev, brevkort och korsband — med undantag av de i 11 § 1 mom. av förordningen den 17 juni 1916 angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter omförmälda utgivarkorsband — ävensom för inrikes postanvisning och postförskott skall, jämte i övrigt fastställda avgifter, utgå en särskild tilläggsavgift, utgörande

för lokalbrev	1 öre
» annat inrikes brev	2 »
» enkelt brevkort	1 »
» dubbelt brevkort	2 »
» korsband	1 »
» postanvisning eller postförskott	5 »

att, utan ändring av vad för närvarande gäller i fråga om ökning av viktportot för skrymmande paket, det inrikes portot för paket skall utgå enligt följande grunder, nämligen för paket, som väger

högst 1 kilogram, med	40 öre
mer än 1 men ej över 3 kilogram, med	65 »
» » 3 » » » 5 » , »	90 »
» » 5 kilogram, med 90 öre för de första 5 kilogrammen och därefter 40 öre för vart överskjutande kilogram eller del därav,	

att dessa bestämmelser skola träda i kraft den 1 juli 1917, samt

att, med ändring av vad i den till innevarande års riksdag avlättna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under år 1918 föreslagits i fråga om beräkning av postverkets inkomster, beräkna desamma till 38,150,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Carl Stålhammar.